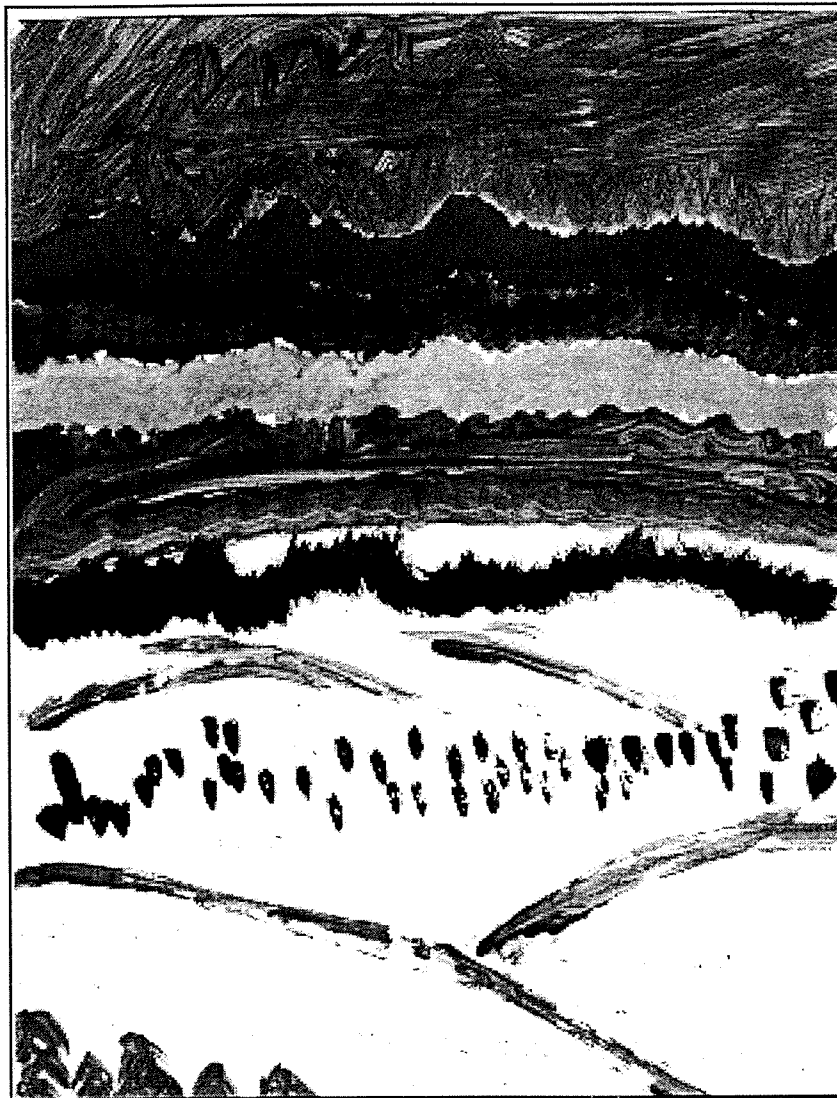

KÄNSELSPRÖTET

Föreningen Finlands Dövblinda rf

December 12/1999

God jul

Och

Framgångsrikt Nytt År 2000

**Fridfull ingång i det 21 århundradet,
ett nytt årtusende**

Innehåll

Fem frågor.....	2
Ledaren: Hilkkas jultankar.....	3
Alvar Tåg 90 år i livet.....	4
Till minne av Inkeri Nenonen.....	5
Hilka och Vieno på Dikternas satellitkanal.....	7
Sångens glädje – sångens gåva: Intervju med Inkeri Kauppinen.....	9
Forskningen och förstärkningen Av teckenspråkets ställning framskrider.....	10
Ny teknik – hot eller möjlighet.....	12
Årets hemapparater valda.....	14
Många gäster besökte hjälpmedelutställningen.....	15
Nya underliga saker.....	17
Läsarnas brev Deltidsdövblind.....	18
Borttappat örhängeslås.....	18
Lär känna din förening.....	19
Dövblindas gruppledarkurs.....	19
Julsång: Sylvias hälsning från Sicilien.....	20

Pärmens teckning: Hilja Rantatalo

Följande Känslsprötet utkommer 19.1. Materialet bör vara på redaktionen 7.1.

Fem frågor

1. Vem är Finlands äldsta invånare?
2. Vad betyder ordet identitet?
3. Hur mycket förlorade Juha Mieto åt Thomas Wassberg på 30 km Skidning i OS i Innsbruck?
3. Var är Färöarna?
5. Vem har skrivit orden till julsången Sylvias hälsning från Sicilien?

Svar:

1. Finlands äldsta invånare är 112-åriga Maija Rothovius från Ikaalis
2. Identitet betyder människan egna väsen, individualitet.
3. Mieto förlorade med en hundradel i tid åt Wassberg. I längd innebär det längden av en tändsticka.
4. Färöarna finns i Atlanten mellan Storbritannien och Island.
5. Texten har skrivits av Z. Topelius. Orden finns på tidningens bakpärm. ■

Hilkkas jultankar

Julen är snart här! Det lilla ordet "jul", får en att komma ihåg många minnen från forna jultider.

De unga minns mera glada jular än vi äldre. Vi minns ännu de svåra jularna under krigstiden. Vi kan också denna jul tacka Honom, som har skyddat Finlands folk under många jular från att igen hamna i krig. Våra barn och barnbarn har fått leva ett fridfullt liv i det vackra Finland i decennier.

Men för alla är inte ens den kommande julen en glädjens tid. I familjekretsar kan detta årtusendets jul också vara en tung tid. En kär människa kan ha gått bort och hamnat på sin sista färd. Sorgen över en närståendes död blir tung för många. För min egen del kan jag berätta, att för mig väntar en sådan

jul. Nyligen gick också min andra son bort. Nu ligger även han tyst bredvid sin far på begravningsplatsen.

En mor, som har förlorat sitt barn, vet hur tung en sådan sorg kan vara. Fastän föräldrarna redan fått uppleva sina barn växa upp och gå sina egna vägar, så minns alltid mor och far dem som sina barn.

När jag tänder, som så många andra sörjande, juleljus på mina poj-kars gravar, får jag julefrid.

Begravningsplatserna är så belysta nuförtiden, Hundratals ljus och vackra lyktor upplyser våra käras viloplats. Den som besöker begravningsplatsen känner, att den kommer nära sina egna, som redan gått bort.

Jag önskar er alla
En God och Fridfull jul!
Hilkka Nieminen

Alvar Tåg – 90 år i livet

Heikki Paatelainen, Katri Pyykkö

Alvar Tåg föddes år 1909 i Reposaari i Björneborg. Hans far arbetade som reparerare av sågar. Modern var hemmafru. Familjen bestod av sex personer. Förutom Alvar, två flickor och en pojke.

Alvar gick i folkskola. När han var 18 år, började han arbeta. Han arbetade 3 år på ett sågföretags kontor och efter det som sjöman. Han var 4 år på en bogserbåt, och sen 2,5 år på större båtar. Han arbetade då på tre båtar.

Som medhjälpare åt maskinmästare arbetade Alvar i ett år. Han tvangs sluta p.g.a. reuma. Under Vinterkriget arbetade han på en bilverkstad. Där förblev han sedan i 35 år, varav han i 3 år var vid gränsen och reparerade bilar.

Alvar gifte sig 1941 i augusti. Hans fru var hemma från Björneborg och de fick en dotter. Alvars fru var född samma år som han, men hon somnade in redan 1971. De hann vara gifta i 31 år.

Alvar Tåg som ung (Alvars egen bild)

Hörsel-och synskada

Alvar förlorade synen på högra ögat år 1947. Vid en reparation av en bilväxellåda flög en järnbit i ögat. Alvar blev blind på ögat senare. Med det vänstra ögat ser han än, men åldern har försämrat synen även på detta öga. Ännu för ett år sedan såg

han tillräckligt för att skriva. Alvars hörsel försämrades redan när han gick i folkskolan. Han kunde dock gå i skolan. Numera är han helt döv på högra örat. Med det vänstra hör han ännu litet. Hörsel- och synskadan har stört så pass, att Alvar inte skaffat sig körkort.

Fastän Alvar haft många olika problem och sjukdomar, anser han att en mångsidig kost är lösningen på ett långt liv.

○ **Åldern inget hinder för att leva**

Alvar följer med hur nya byggnader byggs och hur vägarbeten framskrider. Tiden går åt till det tillsammans med kamrater. Alvar besöker också klubbar. Han besöker åldringarnas dagklubb två gånger i veckan och Satakunda Dövblindas klubb en gång i månaden.

○ Alvar bekymrar sig inte för att inte klara sig hemma. Han bor ensam i en höghusetta. Han har en säkerhetstelefon. Några gånger har han kallat på hjälp med den. Hans dotter bor nära och hjälper att skaffa mediciner och med annat. Alvar får även hemhjälp.

På Alvars 90-årsdag besöktes han av ca. 20 personer. Varma födelsedagsgratulationer åt Alvar och åt alla andra som söker efter ett långt liv. ■

Till Minne av Inkeri Nenonen

Inkeri Nenonen arbetade som lärare i Kuopio. Hon kom ihåg Kuopio-områdetets dövblinda i sitt testamente. En av vår förenings medlemmar är en gammal elev till Inkeri Nenonen. Här följer hennes berättelse om sin forna lärarinna.

Till högaktning av Inkeri Nenonens minne

Ritva Soininen

Jag var elev i Valkeinens folkskola i Kuopio. Min lärarinna var Inkeri Nenonen. Hon var en bra och underbar lärarinna. Jag kommer alltid ihåg hennes fridfulla, lilla väsen, när hon stod framför klassen, full av fridfullhet och värme. Hon gav alltid ursäkt för våra små hyss och bråk.

Inkeri gav oss krigsbarn ljus, kraft och tröstan varje dag. Krigstiden var

svår både för lärare och elever. Hela skolan var evakuerad till en skola nära stationen, då soldater befann sig i Valkeiniens skolbyggnad. Inkeri Nenonen var en ung anspråklös kvinna, som offrade av sin tid åt oss elever också utanför sin arbetstid. Jag kommer ihåg, när jag skrev en sagopjäsa åt klassen. Lärarinnan samlade in tomma trådrullar från handarbetsklassen på min begäran för att de skulle vara som naglar åt häxan i pjäsen. Hon tog min pjäs i fyra akter till skolornas samkväm i Kuopios Nykterhetshus. Där berättade hon, hur flickan Ritva skrivit pjäsen trots sin sjukdom. Hon stödde mig, fastän jag var borta en hel termin p.g.a. sjukdom. Hon lät mig inte lämna på klassen, utan jag fick tentera hemma hos henne det jag missat.

Några gånger kom hon med mig till läkaren, då inte min mamma kunde komma. Det kändes, som hon skulle ha lidit med mig många gånger. När jag efter en blindtarmsoperation kom till skolan i ganska dåligt skick, såg jag hur hon led med mig.

Jag minns också en helt annorlunda situation. På en gymnastiktimme var vi på skolans sportplan. Lärarinnan övervakade, så jag inte överansträngde mig. Från skolans fönster flög något vitt mot marken. Inkeri fick tag i det. Det var ett brev

från en pojke och det var åt mig. Inkeri-lärarinnan rodnade, när hon kallade mig till sig.

Ritva, du har fått post... men, men..skall jag ge det åt dig?

I brevet fanns en oskyldig glansbild, som hon gav åt mig leende.

Inkeri Nenonen skrev en minnesvers till mitt glansbildshäfte, som jag ännu hade år 1971.

Åt Ritva!

Låt fliten leda dig

Min vän,

Ett gott sinne, en varm spis

Lönen din är

Din lärarinna

Inkeri Nenonen

Vi flyttade sedan med min familj till Outokumpu. När jag tog farväl av min underbara lärarinna, bad hon mig skriva dikter och sända dem i brev. Så jag sände några gånger ett par dikter åt lärarinnan Nenonen. Sedan började den unga flickans väg mot vuxendomen. Men ofta har jag saknat min lärarinna Inkeri. Jag har t.o.m sett henne i drömmar. Hon har alltid lett glatt och fridfullt och haft en vänlig blick. ■

Hilkka och Vieno på dikternas satellitkanal

Raili Karisaari

När livet är som mest dystert
Och ingenting kan trösta
Då kan dikternas satellitkanal
Torka tårarna

Dessa strofer är från **Hilkka Niemins** och **Vieno Hyttinens** gemensamma dikthäfte På Dikternas Satellitkanal (Runojen Taivaskanavalla). Boken utgavs 7 december, på Vieno Hyttinens 60-årsdag.

Idén till en gemensam poesibok kom från Hilkka. Hilkka berättar, att hon läst Vienos dikter i dövblindas gemensamma poesiböcker och i föreningens tidningar.

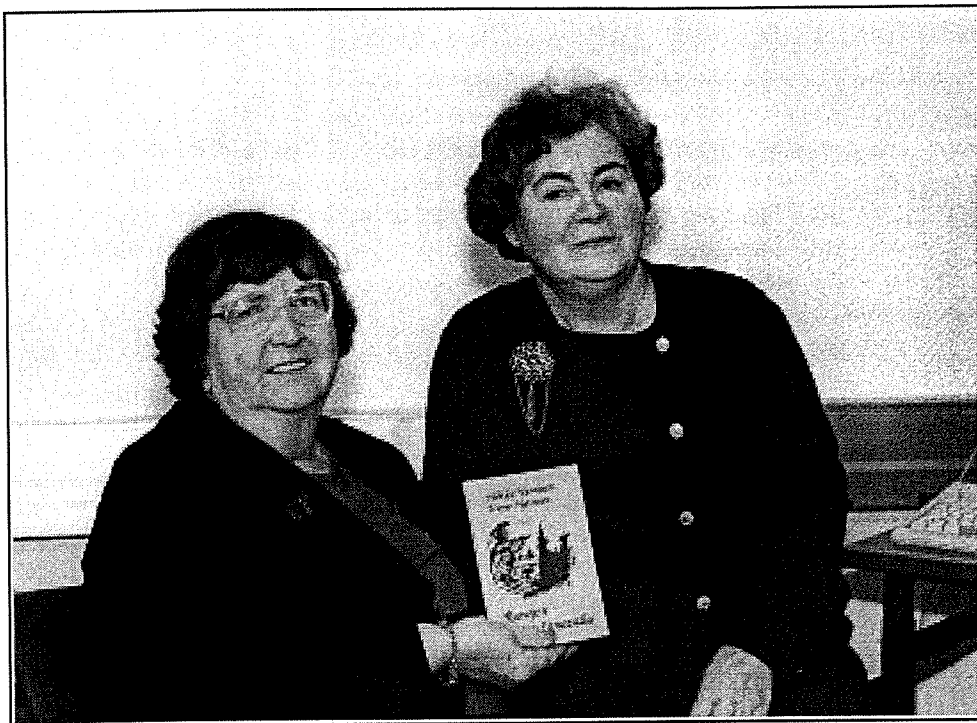
Jag tycker om dem, de är vackra. En gång fick jag ett gult dikthäfte som överraskningspresent av Vieno. Den är tryckt för 10 år sedan och heter "Dikter når sinnet" (Runot mielen tavoittaa). När jag läste den fick jag idén, att vi skulle kunna samla våra vackraste dikter till en gemensam poesibok. Jag frågade Vieno och hon var med på saken. I boken finns över 70 dikter, lika

många av båda författarna. Dikterna berättar om kärlek, glädje, sorg, ensamhet, längtan efter en vän, ångest och dövblindhet. I dikterna rör sig Hilkka allteftersom i sin barnoms Karelen, en bygd som blev på andra sidan gränsen efter kriget. Vieno beskriver gärna årstidsväxlingar, regnet, solskenet och blommornas dofter. Naturen är för båda ett kärt ämne. Rosor och fältviolier blommar, fåglar sjunger, träd svajar i vinden. Boken har en ljusblå pärm. Pärm bilden är målad av konstnären Nelly Jurvelius.

Vieno berättar, att det var en fin upplevelse att göra boken. Allt detta arbete var nytt för mig: att bearbeta dikterna, samla ihop dem och andra praktiska saker. Ensam skulle jag inte ha klarat det, tur är att Hilkka varit så aktiv, tackar Vieno. Båda är nöjda med slutresultatet.

Bidrag till att ge ut boken fick Hilkka och Vieno bl.a. från Blindas Vänner rf och kulturnämnden i Tammerfors.

Hilkka Nieminen och Vieno Hyttinen och deras gemensamma poesibok På dikternas satellitkanal. Foto: R. Karisaari

Hilkka, flickan från Karelen

Hilkka är från Karelen, från Vuoksela by. Hilkkas hörsel började försämrans i skolåldern och nu är hon helt döv. Synen har försämrats med åren. Hilkka har gett ut tre romaner, i vilka hon berättar om sin barndom och ungdom. Den första romanen, Flickan gick längs byvägen (Tyttö kulki kujasilla), utkom år 1994. Samtidigt utgav hon sin första diktbok, Mina dagars dikter (Päivieni runot). Följande år utkom hon med sin andra roman Flickan i den gamla staden (Tyttö vanhassa kaupungissa) och år 1997 kom boken Flickan som kvinna på livsvägen (Tyttö naisena elämän tiellä).

Vieno, Vinterkrigets barn

Vieno föddes vid ingången till Vin-

terkriget. Hon var bara en tre månaders baby, då hennes far stupade i kriget. Som femåring hade hon mässling och den ledde till att hennes hörsel försämrades. När hon var i tonåren började också hennes syn försämrans. Vieno läser mycket punktskriftböcker. Att skriva har alltid varit Vienos favoritsyssla. Förutom dikter skriver hon gärna noveller, korta berättelser. – En livsbiografi har jag ännu inte skrivit, funderar Vieno.

Hilkkas och Vienos poesibok På dikternas satellitkanal (Runojen tai vaskanavalla) kostar som hårdpärmad 65 mk och som mjukpärmad 55 mk. Boken kan beställas av Hilkka Nieminen på adressen: Hikivuorenkatu 16 A 2, 33710 Tammerfors. Texttelefon (03) 3187 287. ■

Sångens glädje, sångens gåva

Intervju med Inkeri Kauppinen

Katri Pyykkö

Inkeri Kauppinen började sjunga redan i skolåldern. Hon började studera sång åren 1951-54 i samband med yrkesstudier. År 54 gjorde hon redan mindre uppträdanden. År 1958 vann hon Finlands Kuplettmästarinna – titeln. År 1961 kom Inkeri trea i tävlingen. Andra var Kalle Juurela.

Inkeri sjunger olika slags sånger. Hon sjunger kupletter, men hon har också gjort en kyrkokonsert. Hon tycker mycket om andliga sånger, men undrar om "tack och förbannelse" passar i samma mun.

En ny skiva utkom i augusti

Inkeri gav ut en ny skiva i augusti. Den innehåller 14 sånger. Alla är komponerade av synskadade och flertalet av sångtexterna är också gjorda av synskadade.

Inkeri tycker bäst om **Erkki Holopainens** sång "Ihminen on kuin kukkanen" (Människan är som en blomma), men **Heikki Ekolas** "Jää hiljaisuus" (Tystnaden förblir kvar) har kanske varit mera populär. Ordena till den har skrivits av **Martti**

Inkeri Kauppinen uppträder på öppningen av Ritva Soininens Dockhus i september. Foto: Katri Pyykkö

Heikkilä. På **Raunio Autios** skiva från 50-60-talen finns det äldre produktion. Inkeri har sökt Raunis sånger, som man inte längre kan höra på annat håll. **Osmo Leppänens** jencka "Vanhan soittajan muistemat" (Den gamle musikanterens minnen", som **Risto Viiperi** har skrivit orden till, är en vacker

sång. "Tillsammans hjälpte de sina barn att också möta livets törnar" Snart får Inkeri tårar i ögonen. Hon börjar fundera, om hon själv orkat ge sina barn tillräckligt. De har kanske inte alltid orkat stå emot dessa törnar.

Den nya skivan är en hjärtesak för Inkeri. Inkeri är förnärnad, att det nuförtiden kommer låtar som från ett löpande band. Bra texter glöms bort och musiken är maskinell. Hon vill föra fram fin musik som synskadade gjort. Det noteras inte mycket i offentligheten. Många låtar från Inkeris skiva har dock spelats på lokalradiostationer omkring i Finland och också i Radio Suomi.

Vad ger jultiden en sängerska?

Inkeri har några uppträdanden före julen. Men julen är fridens och stillhetens tid. Då lyssnar man på julsånger och går i kyrkan, det är Inkeris jul. Julklappar delas numera bara åt barnbarnen. På nyåret uppträder Inkeri på Onnelas nyårsfest.

För Inkeri är sången ett andningshål. Om människorna skulle stanna och lyssna på fin musik, och skulle ha tid för sig själva, skulle det kanske finnas mindre mentala problem. En stressig livsrytm förstör människans själ, säger Inkeri. ■

Teckenspråkets ställning förstärks, forskningen framskrider

Terhi Pikkujämsä

Dövas Förbunds Teckenspråkscentral ordnade ett nationellt seminarium för tredje gången i slutet av oktober. I seminariet deltog tolkar, anställda och forskare, alltsomallt 200 personer.

Programmet var mångsidigt

I programmet ingick föreläsningar om teckenspråket nutida situation och om händelser inom området. Man försöker förbättra teckenspråkets ställning på många håll. Till exempel försöker man inkludera teckenspråkigas rättigheter i den nya lagen om dagvård. Rundradion producerar i närframtiden ett undervisningsprogram i teckenspråk. I Jyväskylä har en lärarutbildning för personer med teckenspråk som modersmål inletts. Dövas Förbunds Teckenspråkscentral fortsätter med arbetet med en ordbok i teckenspråk. Projektsekreteraren **Irma Fronde-lius** berättade, att man försöker få

kyrkliga förrättningar likadana. Fader vår -bönen visades på teckenspråk på video och detta förslag skickas till olika håll för att värderas. I planerna finns också en handbok för gudstjänst på teckenspråk samt de olika buden tecknade.

Tolkutbildning och lärarsituation

Utbildningen av teckenspråkstolkar är viktig för alla hörselskadade. Det finns en brist på tolkar inom alla områden. Stakes undersökning om tolkverksamheten blir klar efter nyår. Tolkregistret har gjort en förfrågan till tolkarna. Enligt den skulle det finnas 310 verksamma tolkar.

Företrädarna för tolkutbildningen betonade sambandet mellan tolkutbildningen och arbetslivet. De som söker till tolkutbildning har allt oftare någotslags studier i teckenspråk bakom sig. Studerandes nivå i teckenspråk mäts under utbildningen.

Tolksekreteraren **Riitta Vivolin-Karen** berättade, att lärarsituationen för teckenspråkstolkar är besvärlig. Enligt den nya tolkutbildningen borde lärarna i teckenspråk kallas teckenspråksledare. De har då ingen egentlig lärar-eller pedagogisk utbildning. Ledare finns det över 700 i registret. Inte alls alla av dem undervisar. Aktuell undervisnings-

litteratur i teckenspråk finns inte. Det behövs material och forskning om undervisningsmetoder.

Teckenspråket i Finland och Sverige

Filosofie doktor **Johanna Mesch** från Sveriges Dövas Förbund forskar i skillnader och likheter mellan svenskt och finskt teckenspråk. **Karl Oskar Malm**, som gick i skola för döva i Sverige, påverkade det finska teckenspråket mycket. Också andra som studerade i Sverige, tog med sig inflytanden från det svenska teckningssättet. Mesch har studerat 100 tecken. I 43 tecken fanns likheter, d.v.s. de hör till samma språkfamilj. Mesch redogjorde också för sin andra forskning. Hon undersöker samtalssituationer i teckenspråk.

Päivi Raino från Helsingfors universitet föreläste om teckenspråkets första skeden i Finland. **Suvi Stolt** från Helsingfors universitet betonade i sin föreläsning teckenspråkets ställning i döva barns undervisning. Hon frågade, hur man överhuvudtaget skall undervisa ett barn, om det inte behärskar teckenspråk. **Terhi Rissanen** från Åbo universitet föreläste om teckenspråkets verbstruktur. Forskaren **Karin Hyer** berättade om forskning i finlandssvenskt teckenspråk. Är finlandss-

venskarnas teckenspråk ett eget språk eller en dialekt. Är språket regionalt eller lånat från Sverige. Ungefär 100 personer använder detta språk. De bor längs kusten och i södra Finland.

Teckenspråksnämnden

Det finländska teckenspråkets nämnd presenterade också sig på seminariet. Den är ansatt av staten och underordnad Inhemskas språkens forskningscentral och undervisningsministeriet. Den har 7 medlemmar: döva och forskare i teckenspråk. Nämnden ger rekommendationer om teckenspråk, bl.a. när ord skall tecknas, när läpparna är med, när ögonbrynen skall höjas, skall engelska ord tecknas, skall man stava med läpparna som man pratar eller som man skriver o.s.v. Under den senaste tiden har man fört diskussioner med e-post om dövblindas kommunikation och undervisning. Det är viktigt att vara insatt i teckenspråk också för våra kunder. En del av våra kunder och medlemmar har teckenspråk som modersmål. Det är bra att förstå, att varje teckenspråkig har sin egen handstil. Istället för rösten används handens rörelser. Teckenspråk och tecknat tal är två skilda saker. Ofta tror man också i vår förening felaktigt att det är fråga om samma språk. ■

Ny teknik, hot eller möjlighet?

Skörden av De Blindas vecka

Unto Honkanen

Seminariet under De Blindas vecka hölls i Diana-auditoriet i Helsingfors. **Teuvo Heikkonen** talade om informationssamhället tillhör alla. **Hannele Hyppönen** från Stakes talade om, hur människor klarar sig i maskindjungeln. Efter pausen funderade en representant från Benefon på, en hurudan mobiltelefon han skulle vilja ha när han är gammal. Merita-Nordbankens representant funderade på, hur han skulle vilja att banken betjänade honom, när han är gammal. Till slut berättade vinnarna i tävlingen om Årets hemapparat om sin apparat. Seminariet väckte många tankar.

Den nya tekniken är inte nödvändigtvis ett hot

Ofta upplevs nya saker, såsom ny teknik, som ett hot och hinder. Så är det ändå oftast inte. När produkterna planeras i ett tillräckligt tidigt skede och väl, för tekniken också

med sig lättnader för handikappade. Olika tjänster i datanätverket hjälper oss hörsel-och synskadade att sköta våra ärenden självständigt hemifrån. För helt blinda förekommer det hinder i användningen, men också de har nytta av tjänsterna.

De hörsel-och synskadade som ser lite, kan enkelt sköta sina bankärenden hemma. Det behövs ingen tolk eller tjänsteman som man ropar kontouppgifterna åt så att alla hör. Det samma kunde gälla kommunernas och städernas tjänster. Man kan beställa uppköp direkt hem, endast med ett hemtransporttillägg som extra utgift. Det behövs bara utbildning i att använda apparaterna och programmen samt naturligtvis själva apparaterna och till dem anslutna hjälpmedel.

Föreningarnas uppgift att föra fram nyheter i användning

När ny teknik tas i användning är problemet det, att man saknar den gamla tekniken. Man kan nog använda den nya, men varför skall man längta efter den gamla texttelefonen, när man redan får en bildtelefon för tusen mark.

Datorerna har redan för en tid sedan övergått från DOS-systemet till Windows. I Internet finns såväl text,

bilder som rörande bilder. Också helt blinda kan läsa text på i Internet. Dörr-programmet med NKL:s tjänster är bra, men med det kan man inte använda sig av de tjänster som företag och samhället erbjuder i Internet. T.ex Helsingin Sanomat finns att tillgå på nätet.

Ett stort hot är det, att nya datorprogram inte fungerar med gamla dos-program. Åtminstone hjälpmedel-programmen måste transformeras, så de skall fungera. Många nutida hjälpmedel såsom förstöringsprogram och talutskrift finns redan i de nya datorsystemen.

På basen av min praktiska erfarenhet vet jag att största delen av de hörsel-och synskadade datoranvändarna kan med en liten skolning övergå direkt till Windows-systemet. Samtidigt skulle de också få tillgång till andra program utan större besvär.

Vår förening borde förbereda sig för kommande förändringar snabbt. Hjälpprogram, som konstaterats vara bra, borde undersökas, utvecklas och översättas. Undervisning i användningen av nya program borde öka. En plötslig förändring kan vara en för stor sak för många datoranvändare. Endel kan hamna utanför de nya tillämpningarna, ifall de gamla programmen inte funge-

rar längre. Nu måste man lära sig de nya sakerna genom att fråga bekanta, men inte ens de känner till situationen med hjälpprogrammen.

Den åldrande befolkningen och tekniska tjänster

Enligt Stakes' uppskattning kan en fjärdedel av befolkningen inte använda sig av de tjänster som den nya tekniken erbjuder. Antalet ökar i framtiden, då de stora årsklasserna pensioneras. Hörsel- och synskador är inte ett hinder, utan förmågan att använda en teknik, som kräver fingerfärdighet, samt förmåga att förstå nya saker och apparater. Teknik som passar för den åldrande befolkningen, skulle kunna utvecklas av föreningar och myndigheter i samarbete. ■

Årets hemapparater valdes

Skörden från Blindas vecka

De Blindas råd valde Årets hemapparater. Serien för små hemapparater vanns av Nilfisk-dammsugaren. Den är bra, för den har rejäla knappar, som urskiljs väl och är stora. Dammsugaren är rund och lätttrölig. Munstycket kunde ännu utvecklas och även bytet av dammpåse och filter kunde förenklas.

Serien för stora hemapparater vanns av Gram-frysboxen. Dess inredning är klar. Den har förvaringslådor och hyllor. Det är enkelt att hitta den frysta maten också med en dålig syn. Den är inte speciellt designad för synskadade utan lämpar sig för alla oberoende av synförmåga. Enligt rådet kunde frysens reglegatknapp utvecklas. Den är svår för en blind och dåligt seende. ■

(Bild: Nilfisk-dammsugaren och Gram-frysboxen. Foto: R. Karisari)

Hjälpmiddelsutställningen besöktes av många gäster

Raili Karisaari

Hjälpmiddelsutställningen ordnades nu för andra gången i Dövblindas Verksamhetscentral i Tammerfors. Utställningen var före höstmötet och den lockade många att komma till både mötet och utställningen. Många klubbar för dövblinda från olika delar av Finland var också på plats.

Evenemanget som helhet lyckades väl. Också utställarna var nöjda. – Publiken var verkligen intresserad av produkterna som visades. Människor ställde många frågor och det är ett bra tecken på att vi lyckats, sade

en utställare.

Verksamhetscentralens chef Kirsti Tamminen anser att en dylik utställning är viktig för dövblinda. De kan i lugn och ro bekanta sig med produkterna och ställa frågor. Kommunikationen fungerar också bättre här. På plats är tolkar eller andra som kan teckenspråk.

Alarmsystem aktuella

På hösten trädde en lag i kraft, enligt vilken det skall finnas en brandvarnare i varje hem. På utställnin-

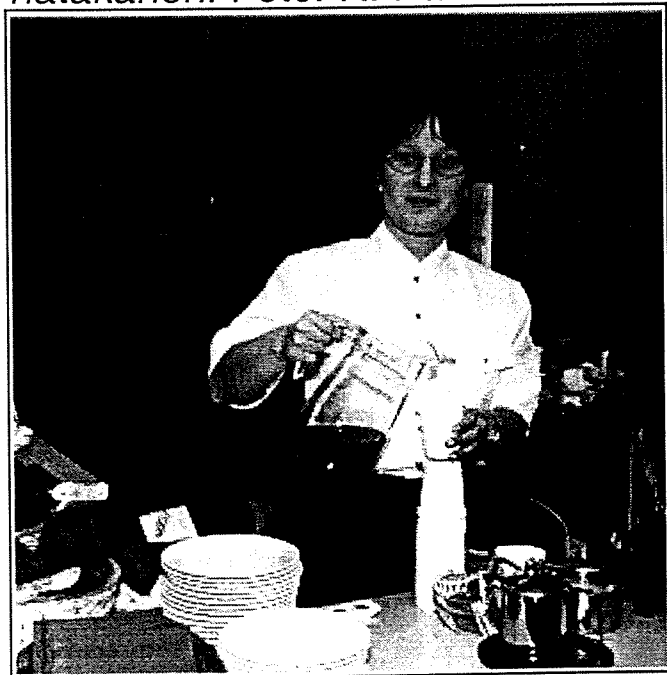
Bild: Hjälpmiddelsutställningen i Verksamhetscentralen besöktes av 300 gäster under två dagar. De kunde bekanta sig med en mångsidig utställning. Foto: K. Pyykkö

Bild: Eila Eerola och Marita Autio visar idébordet. Man hade samlat praktiska hushållshjälpmedel för hörsel-och synskadade från vanliga affärer. På bilden visar Eila bl.a. färgernas betydelse. Foto: K. Pyykkö

Bild: I caféet började det vimlas, då det flyttades från biblioteket till ingångsaulan. På bilden Päivi Suonatakanen. Foto: R. Karisaari

gen visades olika alarmsystem, varav folk var mest intresserade av de trådlösa systemen. De har varit på kommande redan i några år och blivit allt mera månsidiga år för år.

Det fanns flera lästelevisioner utställda. En nyhet var en som kan anknytas till datorn. Så får man på skärmen samtidigt text från en bok eller tidning, som förstoras till önskad storlek. Den andra delen av rutan kan användas för textbehandling. Systemet passar t.ex. för studeranden.

Maritas och Eilas idébord

Ett av utställningens mest intressanta mål var idébordet. Eila Eerola och Marita Autio visade viktiga hushållsapparater och hjälpmedel. Alla saker hade skaffats från vanliga affärer.

Enligt Eila och Marita behöver familjemamman ordentliga arbetsmedel. Köksredskapen skall kunna tvättas lätt, vara hållbara och lätta att använda. Dessutom skall de vara rätt förmånliga och vackra.

I idébordets samling fanns bl.a. en praktisk kastrull, där potatisen och grönsakerna blir färdiga samtidigt. Marita visade en säkerhetskärningsapparat, som skär t.ex. morötter, bröd och ost praktiskt och sä-

kert.

För svagt seende är det viktigt, att föremålen urskiljer sig från sin omgivning. Målsättningen för ett färdigt dukat bord, är att det är ordentligt, klart och att kontrasterna är bra. En ljus duk, en servis i färg, eller tvärtom. Där ligger hemligheten, konstaterade Marita. ■

Nya och konstiga saker

Hilkka Kasurinen

Hjälpmiddelsutställningen var intressant. Där fanns nya, konstiga saker. Gamla fanns ej, fastän jag sökte efter sådana. Förändringens tid har börjat på allvar för hjälpmedlen. Alarmsystemen var speciella. De var anslutna till de andra hjälpmedlen. Till exempel ljudet kom också som en ljusvarning. De drog uppmärksamhet till sig.

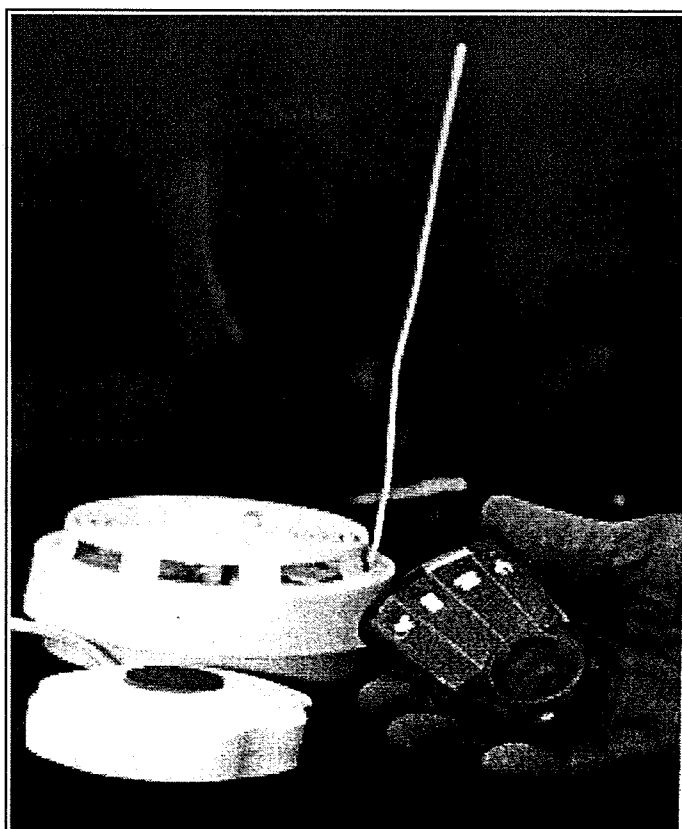
Från datorn fick jag praktisk information. Datorer blir mera allmänna. Det behövs ledning av en lärare, så

(Bild: Telefonen, dörrklockan och väckarklockan kan trådlöst kopplas till en vanlig eller en fickvibrationsapparat. Foto: K. P.

att man blir bättre.

När två kära, som får kunskap i början, maskinen och människan börjar gilla varandra. Båda har egna hjärnor och fungerar i samförstånd. Vad är inte bättre än att denna maskin hjälper och underlättar våra liv.

Jag har nog funderat på detta länge. Jag är lite långsam, som en höna som värper ägg. Det gamla ordstävvet säger ju, att det är bättre att vänta och se, än att ångra sig sedan. Jag funderar ännu, att datorn kan vara en bra givare av stimuli åt en åldring. Växelverkan, erhållande av information och sändande av information och mycket annat kan datorn ge. Snart börjar ju år 2000. Då fortsätter vi småningom mot nya förändringar, mot framtiden. Justiina. ■

Deltidsdövblind

Vieno Hyttinen

Markku Turunens text i e-posten om deltida dövblindhet väckte frågor. Jag bestämde mig för att skriva om mina erfarenheter. Jag hade rörsyn som ung och använde hörapparat. Jag var också skymningsblind. Då känner sig människan vara ett mellanting mellan hörande och döv, mellan seende och blind, när hon hör via en apparat och ser att läsa och röra sig i dagsljus i Känd omgivning, men ser inte i skymning eller i mörker. Då är man ännu hörsel-och synskadad eller deltidsdövblind.

I bästa fall kan denna deltidhet bevaras fram till åldrdomen utan att leda till full dövblindhet. Jag är nu helt blind och hör med ena örat med hjälp av en hörapparat. Utan apparat är jag helt dövblind.

Livet är gåtfullt och spännande då man följer med hur handikappet utvecklas. Kommunikationssätten förändras under livets gång. ■

Ett borttappat örhängeslås

Hilkka Kasurinen

Livet är fullt av under. Så tycker Justiina. När jag återvände hem från Böle i Helsingfors, drog taxins säkerhetsbälte bort mitt silverörhänge från örat. Det tog lite ont. Jag ropade åt chauffören, att bältet bråkar och inte lyder. Med handen hade jag skuffat örhänget i misstag under mig. Jag fann det på sitsen, men låset var borta. Taxichauffören letade efter örhängeslåset med ficklampa, när vi kom fram. Han hittade inte det.

Jag var lite ledsen, för att örhänget var nytt. Genast på morgonen tänkte jag fara och beställa ett nytt lås, men så skedde ej. Jag tände lampan i tamburen och såg på tårna. Mittialt blänkte där framför mig låset som en stjärna på himlen. Jag knäppte mina händer. Jag tog upp det, tittade på det. Var det faktiskt det. Låset fick en puss, fastän det bara är ett lås. Jag tackade för att jag fann det, då min syn är så dålig. Hur kan ett borttappat föremål lysa så klart, att man finner det. Att man kan bli glad av så lite och må bra. Jag

tackar taxichauffören för att han sökte låset. Säkert skulle det också varit en lättnad för honom att hitta det. Justiina.■

Lär känna din förening

Hilkka Kasurinen

Lär känna din förening – utbildningen var bra. Den gav bra kunskap inför ett större möte. Mötesordningen var något nytt för mig. Jag märkte, att man kan fråga av föreningens människor, hur man skall göra och framföra sin sak kort, men ändå klart och förståeligt. Till exempel om man talar blygsamt, utan att riktigt veta om vad, kan det ske misstag. Därför var denna utbildning bra, då den lärde en att fungera sakligt och rätt.

Ordningen fick en att fundera på, att saker och ting inte bara kommer upp. En som är långsam får problem, då han kan ha något att säga, men först då andra redan framfört sina åsikter.

Man skulle kunna öva detta i grupper. En diskussionsgrupp skulle vara en bra lösning. De inlärdade sakerna skulle stanna bättre i minnet. Tack så mycket för kursen. Justiina.■

Dövblindas gruppledarkurs

I Arlainstitutet ordnas Dövblindas gruppledarkurs 13.3-9.11.2000. Utbildningen innehåller 5 studieveckor, 3 närstudieveckor, en hemuppgift och arbetspraktik.

I kursen kan vuxna dövblinda och hörsel-och synskadade delta, som är intresserade av att leda en hobby- eller studiekurs eller läger tillsammans med distriktsekreteraren.

På kursen lär man sig att planeera och leda olika lednings-och grupsituationer på kurser och läger. Kursdeltagarna lär sig att arbeta i par med anställda från Finlands Dövblinda rf. De studerar gruppledarkunskaper och att förstå hur grupper fungerar. De får kunskap, som behövs för att ordna olika evenemang.

Anmälning till Arlainstitutet före 14.1.2000. Adress: Puustellinmäki 4-6, 02600 Esbo.

Mer information av:

Föreningssekreterare **Heikki Majava**

Finlands Dövblinda rf. Nylandsgatan 28 A, 00120 Helsingfors.

Tel. (09) 5495 3513

Texttel. (09) 5495 3526

Fax. (09) 5495 3517.

NKL:s e-post: 1/65.

Sylvias hälsning från Sicilien

Komp. Karl Collan, text: Z. Topelius

Och nu är det jul i min älskade Nord;
Är det jul i vart hjärta också?
Och ljusen den brinna på rågade bord
Och barnen i väntan stå.
Där borta i taket, där hänger han än
Den bur, som har fångat min trognaste vän
Och sången har tystnat i fängelseborg;
O, vem har ett hjärta för sångarens sorg?

Och stråle, du klaraste stjärna i skyn,
Blicka ned på min älskade Nord!
Och när du går bort under himmelens bryn,
Välsigne min fädernejord!
I blommande vårar på gyllene strand
Var finner ett land som mitt fädernesland?
För dig vill jag sjunga om kärlek och vår,
Så länge din Sylvias hjärta slår.

TUNTOSARVI 25.årgången, ISBN 0358-2280

Utgivare: Finlands Dövblinda rf., Nylandsgatan 28, 00120 Helsingfors.
Telefon (09) 5495 350. Texttelefon (09) 5495 3526. Fax (09) 5495 3517.

Chefredaktör: Katri Pyykkö **Redaktör:** Raili Karisaari

Redaktionsråd: Unto Honkanen, Vieno Hyttinen, Ulla Kungas,
Merja Rouhiainen, Ritva Väisänen, Raili Karisaari, Katri Pyykkö.

Årgång 150 mk. Tidningen utkommer 11 gånger om året med storskrift, punkter,
som långsamt ljudband, som video samt och svenskspråkig översättning.